

رابطه هدف‌گرایی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی دختران

ندا علی اکبری^۱، غلامرضا لطفی^۲، و افسانه سنه^۳

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۲/۲۴

چکیده

هدف این پژوهش، تعیین رابطه هدف‌گرایی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی دختران بود؛ بنابراین، از میان دانش‌آموزان دختر شهر قزوین، ۱۰۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه (کلاس اول) با میانگین سنی $13/05 \pm 0/702$ و ۱۰۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه (کلاس دوم) با میانگین سنی $15/86 \pm 1/263$ به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای در نظر گرفته شدند. همچنین، از میان دختران دانشجوی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین که واحد تربیت‌بدنی یک را اخذ کرده بودند، ۱۰۰ دانشجو با میانگین سنی $21/32 \pm 1/853$ با نمونه‌گیری تصادفی در نظر گرفته شدند و سپس هدف‌گرایی ورزشی و انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی آنان مورد سنجش قرار گرفت. نتایج نشان داد که با افزایش سن دختران، هدف‌گرایی و انگیزش کاهش می‌یابد و میان هدف‌گرایی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی، رابطه معناداری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: هدف‌گرایی، انگیزش، فعالیت‌های ورزشی، دختران دانش‌آموز، دختران دانشجو

Relationship between Goal Orientation and Participation Motivation in Sport Activities among Girls

Neda Aliakbari, Gholamreza Lotfi, Afsaneh Saneh

Abstract

The purpose of this study is to determine the relationship between goal orientation and participation motivation in sport activities among girls. Therefore, 100 students from high schools with age average of 13.05 ± 0.702 and 100 students from junior high schools with age average of 15.86 ± 1.263 were selected by using cluster random sampling method from female students in Qazvin. Also 100 female university students from Imam Khomeini International University of Qazvin with age average of 21.32 ± 1.853 were selected by using random sampling method, among those who had physical education (1) and then their goal orientation and participation motivation in sport activities were measured. Results showed that by increasing of age, goal orientation and participation motivation decrease and there is a significant relationship between goal orientation and participation motivation in sport activities.

Key Words: Goal Orientation, Motivation, Sport Activities, Female Students, Female University Students

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (نویسنده مسئول) Email: aliakbari_neda@yahoo.com

۲. استادیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

۳. استادیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

مقدمه

موضوع ورزش جوانان از دهه‌های ۷۰ و ۸۰ میلادی نظر کارشناسان، به‌خصوص روان‌شناسان ورزشی را به‌خود جلب نموده است. بیدل^۱ (۱۹۹۷) دلایلی که دانش‌آموزان برای شرکت در ورزش ابراز می‌نمایند (انگیزه‌های شرکت)^۲ را نقطه شروع مناسبی برای درک انگیزش^۳ آن‌ها می‌داند.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند تقریباً نیمی از افرادی که در برنامه‌های ورزشی شرکت می‌کنند، بعد از مدتی از این کار منصرف شده و آن‌ها را رها می‌کنند. این مسأله می‌تواند پاسخی به این سؤال باشد که چرا انگیزه ورزشی و افزایش تعهد به تداوم انجام فعالیت ورزشی، از مهم‌ترین حوزه‌های موجود در روان‌شناسی ورزشی است. اگرچه روان‌شناسان بر اهمیت درک چرایی رفتار انسان توافق دارند؛ اما درباره ماهیت انگیزش در بین آن‌ها اختلاف نظر وجود دارد که ضرورت انجام پژوهش‌هایی را در این زمینه نشان می‌دهد (بهرام و شفیع‌زاده، ۲۰۰۵).

الدرمن^۴ (۱۹۷۴) انگیزش را این‌گونه تعریف کرده است: "انگیزش یعنی آمادگی برای انتخاب و جهت‌دادن به رفتاری که به وسیله نتایج احتمالی کنترل می‌شود و پایداری در رفتار را تا رسیدن به هدف^۵ ادامه می‌دهد". انشل^۶ (۱۹۹۳) انگیزش را عاملی برای انتخاب و جهت‌دادن به رفتار و پایداری تا رسیدن به هدف تعریف می‌کند.

برای این‌که یک شخص احساس برانگیختگی کند، باید در فعالیت‌هایی شرکت جوید که با هدف‌های او هماهنگ هستند. هدف‌ها به تلاش‌ها و میزان پایداری تکلیف جهت می‌دهند و به‌همین جهت است

که از هدف‌ها نیز برای توصیف ویژگی‌های شخصیتی افراد استفاده می‌شود (لیوکونن و بیدل^۷، ۲۰۰۳).

افراد یکی از دو "هدف‌گرایی معطوف به تکلیف"^۸ و "هدف‌گرایی معطوف به خود"^۹ را دارند. هدف‌گرایی معطوف به تکلیف، بازتاب توانایی ورزشکار برای تسلط بر تکلیف یا بهترشدن مهارت است. به عبارت دیگر، در هدف‌گرایی معطوف به تکلیف، موفقیت بر حسب معیارهای درونی (خودارجاعی) تعریف می‌شود و تابعی از مقایسه عملکرد فعلی با عملکرد قبلی شخص است؛ درحالی‌که هدف‌گرایی معطوف به خود، مربوط به برقراری دیدگاه‌های مثبت درباره توانایی شخص و پرهیز از قضاوت‌های منفی در توانایی او می‌باشد (دیگرارجاعی)؛ بنابراین، نوع هدف‌گرایی بر انگیزش‌های اشخاص برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی نیز تأثیر می‌گذارد (نوربخش و مزارعی، ۲۰۰۷).

کلیه اعمال و رفتارهای انسان و فعالیت‌هایی که در زمینه کار و زندگی صورت می‌دهد، معطوف به هدف یا هدف‌هایی است که برای خود متصور است (صفوی، ۲۰۰۵). درک نیازهایی که می‌تواند هدف‌گرایی معطوف به تکلیف و هدف‌گرایی معطوف به خود را به‌دنبال داشته باشد، اجزای مهم انگیزش را فراهم می‌آورند. این نقش حاکی از آمادگی قبلی برای شرکت در فعالیت‌ها براساس انگیزه دست‌یابی به چیزی است که فرد در نظر دارد به آن برسد و از آن‌جاکه این گرایش باثبات، بلندمدت و درحال‌تغییر از موقعیتی به موقعیت دیگر است، این آمادگی قبلی را "هدف‌گرایی" می‌نامند.

با توجه به پژوهش‌هایی که توسط زهریادیس و بیدل^{۱۰} (۲۰۰۰) و بهرام و شفیع‌زاده (۲۰۰۵) روی

1. Biddle
2. Motive
3. Motivation
4. Alderman
5. Goal
6. Anshel

7. Liukkonen
8. Task orientation
9. Ego orientation
10. Zahariadis

کوندریک، سیندیک، مندیک و چفلر^{۱۵} (۲۰۱۳) تفاوت معناداری میان زنان و مردان در میزان هدف‌گرایی و انگیزش یافتند.

دوره نوجوانی و جوانی، دوره رشد و شکل‌گیری اعتقادات و عملکردهای سلامتی است و باید همواره به‌گونه‌ای عمل کرد که از شیوه زندگی سالم و عوامل مؤثر بر آن حمایت گردد (پیراسته و حیدرنا، ۲۰۰۷). با این وجود، درصد کمی از جوانان در فعالیت‌های ورزشی منظم شرکت می‌کنند و اکثر آن‌ها بی‌تحرک هستند و یا فعالیت بدنی نامنظمی دارند (محمدی زیدی، ضیایی‌ها، صفری واریانی، خلج و مرشدی تنکابنی، ۲۰۱۰).

به نظر می‌رسد که انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی می‌تواند تحت تأثیر تفاوت‌های فرهنگی نیز قرار گیرد. بر همین اساس، پرسش‌نامه انگیزش شرکت - که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است (گیل^۱، ۱۹۹۹) و به زبان فارسی نیز ترجمه شده است، در جوامع مختلف به کار گرفته شده است (بهرام و شفیع‌زاده، ۲۰۰۵). نتایج به‌دست‌آمده از فرهنگ‌های مختلف نشان دادند که عوامل انگیزش شرکت، از هم متفاوت هستند؛ برای مثال لی، هارمر، وون جاتورات و چی^۲ (۱۹۹۶) در بررسی بین فرهنگی پرسش‌نامه تکلیف‌گرایی و خودگرایی در ورزش نشان دادند که ورزشکاران آمریکایی، دارای نمره‌های تکلیف‌گرایی و خودگرایی بیشتری در مقایسه با ورزشکاران تایوانی و تایلندی بوده‌اند. از طرف دیگر، کولاویچ، هولداکویست و مک‌لستر^۳ (۲۰۱۳) در پژوهش خود بین دانشجویان بومی و غیربومی در انگیزه‌های شرکت در فعالیت‌های ورزشی، تفاوت معناداری مشاهده کردند.

اگلی، بلند، ملتون و چچ^۴ (۲۰۱۱) و لانوتی، چن،

دانش‌آموزان صورت گرفت، ارتباط معناداری میان هدف‌گرایی و انگیزش یافت شد. همچنین، در پژوهش دیگری که توسط نوربخش و مزارعی (۲۰۰۵) در سه گروه سنی پسران (مقطع تحصیلی متوسطه اول، متوسطه دوم و دانشجویان) در اهواز صورت گرفت، نظریه هدف‌گرایی و انگیزش در مورد هر سه گروه مبنی بر رابطه معنادار بین خودگرایی با ابعاد بیرونی انگیزش و نیز بین تکلیف‌گرایی با ابعاد درونی انگیزش تأیید شد. همچنین، شفیع‌نیا و شتاب بوشهری (۲۰۰۹)، خیشوند (۲۰۱۲) و برزگر طرهبه، سبزه نوقایی، شجاعیان و فولادیان (۲۰۰۷) پژوهش‌های دیگری انجام دادند و به مقایسه هدف‌گرایی و انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در گروه دانشجویان پرداختند که در نتیجه، به رابطه معناداری بین هدف‌گرایی و انگیزش دست یافتند. این در حالی است که شجاعی، عمرانیان و دانش‌فر (۲۰۱۰) ارتباط معناداری بین جو انگیزشی و هدف‌گرایی در کشتی-گیران نوجوان و جوان نخبه مشاهده نکردند.

نوربخش و مزارعی (۲۰۰۵) در پژوهش خود میان گروه‌های مختلف، در میزان انگیزش، تفاوت معناداری مشاهده کردند؛ به طوری که با افزایش سن، انگیزش کاهش پیدا می‌کند. در حالی که شجاعی، خبیری و حاجی‌قاسم (۲۰۰۷) در پژوهش خود که بین سه گروه سنی تیم ملی فوتبال (جوانان، امید و بزرگسالان) انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که با افزایش سن، انگیزش افزایش می‌یابد.

از طرف دیگر، در پژوهش‌های تفت^{۱۱} (۲۰۱۱) و چونگ، چان و لوی^{۱۲} (۲۰۱۱)، میان زنان و مردان تفاوت معناداری در تکلیف‌گرایی یافت نشد؛ در حالی که ویرا و رودسپ^{۱۳} (۲۰۰۰)، اسپلیت و بایرن^{۱۴} (۲۰۰۹) و

15. Kondrik, Sindik, Mandik & Schiefler

1. Gill

2. Li, Harmer, Vongjaturat & Chi

3. Kulavic, Hultquist & McLester

4. Egli, Bland, Melton & Czech

11. Taft

12. Cheung, Chan & Levy

13. Viira & Raudsepp

14. Spittle & Byrne

پژوهش‌های مشابه، این دامنه وسیع سنی از گروه دانش‌آموزان تا دانشجویان دختر انجام نشده است، ضرورت انجام پژوهشی جهت آگاهی از زمینه‌های انگیزش و هدف‌گرایی آن‌ها احساس می‌شود؛ لذا در این پژوهش، رابطه هدف‌گرایی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی دختران دانش‌آموز و دانشجو در شهر قزوین مورد بررسی قرار گرفته است.

روش پژوهش

شرکت‌کنندگان

جامعه آماری شامل دختران دانشجوی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین که در ترم تحصیلی مهر ۹۳-۹۲ واحد تربیت‌بدنی عمومی ۱ را اخذ کرده بودند (که با کسر تعداد دانشجویان غیرایرانی ۳۰۴ نفر بودند) و کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول و دوم ناحیه یک و دو شهر قزوین که در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ مشغول به تحصیل بودند و تعداد آن‌ها به ترتیب ۴۳۵۳ نفر و ۶۱۹۹ نفر بود می‌باشد.

با توجه به کوچک بودن حجم جامعه دانشجویان و جدول مورگان، حجم نمونه دانشجویان ۱۰۰ نفر و به تبع آن، حجم نمونه در دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم در هر یک از گروه‌ها، ۱۰۰ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری در دانشجویان، از بین افراد جامعه در دسترس و در دانش‌آموزان، به صورت تصادفی خوشه‌ای می‌باشد. تعداد مدارس دولتی مقطع متوسطه اول در مجموع، ۱۹ مدرسه و تعداد مدارس دولتی مقطع متوسطه دوم در مجموع، ۱۷ مدرسه می‌باشد که در روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی، از هر دوره، پنج مدرسه و از هر مدرسه، دو کلاس در نظر گرفته شد که از هر کلاس، ۱۱ نفر در پژوهش شرکت کردند. بعد از حذف ورزشکاران حرفه‌ای و دانش‌آموزان دارای بیماری‌های خاص، در نهایت ۱۰۰ نفر شرکت‌کننده از هر گروه در نظر گرفته شد.

گروه دانشجویان با میانگین سنی $1/853 \pm 21/32$

کولولو، پترونیت، هوگ و روبرتس^۵ (۲۰۱۳) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که ۳ فاکتور سن، جنس و نژاد باعث ایجاد تفاوت معنادار در انگیزه‌های افراد می‌شوند.

اگرچه تلاش اکثر مربیان برای بهبود عملکرد ورزشکاران در طی تمرین و در نتیجه، موفقیت در رقابت می‌باشد؛ ولی، واضح است که درک ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران و شرکت‌کنندگان در فعالیت‌های ورزشی می‌تواند به مربیان در راستای بهبود عملکرد و موفقیت آن‌ها کمک شایانی کند (قطبی و رزنی، بهرامی و ضرغامی، ۲۰۱۳). از آنجایی که ورزشکاران در انگیزه‌ها و نوع هدف‌گرایی با هم تفاوت دارند، برای مربیان ضروری است که این‌گونه ویژگی‌های رفتاری را شناسایی کنند و با تعیین اولویت‌ها، در تغییر نگرش ورزشکاران نسبت به فعالیت‌های ورزشی تأثیر مثبت بگذارند. زمانی افراد برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی انگیزش پیدا می‌کنند که مسئولان و دست‌اندرکاران، توانایی شناخت نیازهای شرکت‌کنندگان را داشته باشند (ترمیسپ و باکستر^۶، ۲۰۰۲). به دلیل این که انگیزش شرکت در فعالیت‌های بدنی به نوع هدف‌گرایی فرد بستگی دارد، لزوم آگاهی از زمینه‌های هدف‌گرایی نیز جهت برنامه‌ریزی آموزشی متناسب با نیازهای افراد احساس می‌شود (احسانی، ۲۰۰۵).

با توجه به این که انگیزش شرکت در فعالیت‌های بدنی تحت تأثیر تفاوت‌های فرهنگی قرار می‌گیرد و ایران کشوری پهناور با خرده‌فرهنگ‌های متفاوت می‌باشد؛ اما با این حال، پژوهش‌های محدودی در رابطه با موضوع پژوهش حاضر در سطح کشور انجام شده است. از طرف دیگر، با توجه به اهمیت دوره نوجوانی و جوانی و تأثیرگذار بودن فاکتور سن و این که تاکنون در

5. Lannotti, Chen, Kololo, Petronyte, Haug & Roberts

6. Trembath & Baxter

گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول با میانگین سنی $13/05 \pm 0/702$ و گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم با میانگین سنی $15/86 \pm 1/263$ در این پژوهش شرکت داشتند.

ابزار پژوهش

اولین قدم در اجرای پژوهش، آماده‌سازی پرسش‌نامه‌ها جهت توزیع در بین شرکت‌کنندگان بود. پس از آن، اجرای عملی پژوهش شروع شد. در ابتدا، پرسش‌نامه مشخصات فردی شامل نام و نام‌خانوادگی (اختیاری)، سال تولد، سابقه ورزشی، فعالیت ورزشی، سابقه بیماری خاص و سابقه جراحی، پرسش‌نامه‌های هدف‌گرایی ورزشی و انگیزش شرکت در فعالیتهای ورزشی تهیه شد. سپس پرسش‌نامه‌ها در ساعت کلاس درس تربیت‌بدنی و قبل از شروع کلاس، با ارائه توضیحاتی مختصر به دانش‌آموزان و دانشجویان توسط آن‌ها تکمیل گردید.

انگیزش شرکت در فعالیتهای ورزشی، از طریق پرسش‌نامه پی. ام. کیو^۱ سنجیده شد. این پرسش‌نامه توسط گیل و همکاران (۱۹۸۳) ساخته شد و توسط آن، دلایل افراد از شرکت در فعالیتهای ورزشی برحسب مقیاس ۵ نمره‌ای لیکرت (۱= کاملاً غیرمهم تا ۵= کاملاً مهم) اندازه‌گیری می‌شود. پرسش‌نامه مذکور شامل ۳۰ سؤال است (بیدل، ۱۹۹۷). پرسش‌نامه انگیزش شرکت در فعالیتهای ورزشی (پی. ام. کیو) دارای ثبات درونی $0/83$ و پایایی $0/77$ می‌باشد (شفیع‌زاده، ۲۰۰۶).

هدف‌گرایی ورزشی معطوف به تکلیف و معطوف به خود، از طریق پرسش‌نامه پی. او. اس. کیو^۲ سنجیده شد. پرسش‌نامه موردنظر که توسط روبرتس، تریئر و بالاگیو^۳ (۱۹۹۸) ساخته شده است، نوع هدف‌گرایی فرد را از جنبه‌های تأکید بر خود تکلیف یا فرد،

برحسب ۲ خرده‌مقیاس تکلیف‌گرایی شامل ۶ سؤال و خودگرایی شامل ۶ سؤال با درجات مقیاس لیکرت ۵ نمره‌ای (۱= کاملاً مخالفم تا ۵= کاملاً موافقم) می‌سنجد. این پرسش‌نامه از کتاب آموزش روان‌شناسی ورزشی انتخاب شد که در آن برای گروه‌های سنی مختلف، هیچ محدودیتی وجود نداشت (گلین، اسپتینگ و پمبرتن، ترجمه: واعظ‌موسوی و شجاعی، ۲۰۰۳). پرسش‌نامه هدف‌گرایی ورزشی معطوف به تکلیف و معطوف به خود (پی. او. اس. کیو)، دارای ثبات درونی $0/75$ و پایایی $0/72$ می‌باشد (شفیع‌زاده، ۲۰۰۶).

روش آماری

در این پژوهش برای تعیین رابطه هدف‌گرایی و انگیزش شرکت در سه گروه شرکت‌کننده، از ضریب هم‌بستگی پیرسون استفاده شد. تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس. پی. اس. نسخه ۲۰ انجام گردید. برای طبقه‌بندی و تنظیم داده‌ها، از آمار توصیفی استفاده شد و جهت رسم نمودارها، برنامه اکسل^۴ به کار گرفته شد.

یافته‌ها

نمره‌های میانگین و انحراف معیار مربوط به هدف‌گرایی ورزشی (شامل دو خرده‌مقیاس خودگرایی و تکلیف‌گرایی) برای سه گروه شرکت‌کننده در جدول ۱ و شکل ۱ آورده شده است.

نمره‌های میانگین و انحراف معیار انگیزش شرکت در فعالیتهای ورزشی برای ۳ گروه شرکت‌کننده نیز در جدول ۲ و شکل ۲ نشان داده شده است.

1. PMQ= Participation motivation questionnaire
2. POSQ= Perception of success questionnaire
3. Roberts, Treasur & Balague

4. SPSS
5. Excel

جدول ۱- توصیف آماری هدف‌گرایی ورزشی در سه گروه شرکت‌کننده

سن (M±SD)	تکلیف‌گرایی (M±SD)	خودگرایی (M±SD)	
۱۳/۰۵±۰/۷۰۲	۲۶/۷۱±۳/۴۸۲	۲۶/۶۲±۴/۰۶۵	متوسطه اول
۱۵/۸۶±۱/۲۶۳	۲۵/۶۹±۳/۷۰۶	۲۵/۲۲±۴/۷۸۵	متوسطه دوم
۲۱/۳۲±۱/۸۵۳	۲۶/۶۱±۳/۴۱۱	۲۴/۲۷±۴/۰۷۰	دانشجویان

م
ما

جدول ۲. توصیف آماری نمره‌های سه گروه شرکت‌کننده برای خرده‌مقیاس‌های انگیزش

دانشجویان	متوسطه دوم	متوسطه اول	
۱۸/۹۳ ± ۴/۸۳۹	۲۰/۵۲ ± ۵/۰۴۲	۲۱/۸۶ ± ۴/۳۰۶	پیشرفت / مقام‌طلبی
۲۱/۱۷ ± ۴	۲۰/۶۰ ± ۴/۴۳۶	۲۲/۳۲ ± ۳/۱۸۴	مهارت / آمادگی
۱۶/۶۴ ± ۴/۲۷۹	۱۷/۴۹ ± ۴/۲۵۳	۱۹/۰۱ ± ۴/۲۲	افراد مهم
۱۱/۶۵ ± ۳/۰۲۳	۱۱/۲۳ ± ۳/۲۹	۱۲/۰۳ ± ۲/۹۴۵	گروه‌گرایی
۸/۵۶ ± ۱/۶۱۶	۸/۵ ± ۱/۷۷۲	۸/۵۶ ± ۱/۸۷۷	کسب شادی
۱۴/۹۳ ± ۳/۲۳۹	۱۳/۹ ± ۳/۸۹۴	۱۵/۵۸ ± ۳/۲۵۱	تخلیه انرژی
۱۱/۴۲ ± ۲/۷۳۵	۱۲/۰۲ ± ۲/۵۶۶	۱۲/۵۷ ± ۲/۶۹۸	هیجان خواهی / مبارزه‌طلبی

* در سطح $P < 0.05$ معنادار است.** در سطح $P < 0.01$ معنادار است.*** در سطح $P \leq 0.001$ معنادار است.

نتیجه نهایی آزمون همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه بین هدف‌گرایی (خودگرایی و تکلیف‌گرایی) با خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی، به‌طور جداگانه برای هریک از گروه‌ها محاسبه شده است که در ادامه به بررسی آن‌ها پرداخته می‌شود.

متوسطه
متوسط
دانش

ش

شرکت‌کنندگان گروه اول (دانش‌آموزان) خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های مقطع متوسطه اول) ورزشی در گروه اول استفاده گردیده، در جدول ۳ نتایج آزمون همبستگی پیرسون که برای تعیین رابطه بین هدف‌گرایی (خودگرایی و تکلیف‌گرایی) با

جدول ۳. آزمون همبستگی پیرسون بین هدف‌گرایی و انگیزش در دانش‌آموزان متوسطه اول

هیجان خواهی / مبارزه‌طلبی	تخلیه انرژی	کسب شادی	گروه‌گرایی	افراد مهم	مهارت/آمادگی	پیشرفت / مقام‌طلبی		
۰/۵۸۹***	۰/۴۳۰***	۰/۳۹۲***	۰/۱۸۷	۰/۲۲۳*	۰/۳۵۱***	۰/۵۲۳***	همبستگی	خودگرایی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۶۳	۰/۰۲۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	P	
۰/۵۸۲***	۰/۳۲۵***	۰/۴۲۵***	۰/۲۴۲*	۰/۳۰۵**	۰/۲۷۸***	۰/۳۲۳***	همبستگی	تکلیف‌گرایی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۱۵	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	P	

* در سطح $P < 0/05$ معنادار است.

** در سطح $P < 0/01$ معنادار است.

*** در سطح $P \leq 0/001$ معنادار است.

شرکت‌کنندگان گروه دوم (دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم)

نتایج آزمون همبستگی پیرسون که برای تعیین رابطه بین هدف‌گرایی (خودگرایی و تکلیف‌گرایی) با خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در گروه دوم استفاده گردیده، در جدول ۴ ارائه شده است.

مطابق جدول ۳، بین خودگرایی و تمام ابعاد انگیزش در دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول به‌جز گروه‌گرایی، همبستگی معناداری وجود دارد. همچنین، بین تکلیف‌گرایی و تمامی خرده‌مقیاس‌های انگیزش نیز رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴. آزمون همبستگی پیرسون بین هدف‌گرایی و انگیزش در دانش‌آموزان متوسطه دوم

هیجان-خواهی/مبارزه‌طلبی	تخلیه انرژی	کسب شادی	گروه‌گرایی	افراد مهم	مهارت/آمادگی	پیشرفت/مقام‌طلبی		
۰/۴۱۶***	۰/۴۱۳***	۰/۳۳۳*	۰/۱۳۱	۰/۲۸۳**	۰/۳۴۹*	۰/۵۲۳***	همبستگی	خودگرایی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۲۰	۰/۱۹۲	۰/۰۰۴	۰/۰۱۳	۰/۰۰۱	P	
۰/۳۳۶***	۰/۴۰۷***	۰/۳۲۷***	۰/۱۷۷	۰/۳۲۵***	۰/۳۱۸***	۰/۳۷۴***	همبستگی	تکلیف‌گرایی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۷۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	P	

* در سطح $P \leq 0/01$ معنادار است.

** در سطح $P \leq 0/001$ معنادار است.

شرکت‌کنندگان گروه سوم (دانشجویان)

نتایج آزمون همبستگی پیرسون که برای تعیین رابطه بین هدف‌گرایی (خودگرایی و تکلیف‌گرایی) با خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در گروه سوم استفاده گردیده، در جدول ۵ ارائه شده است.

مطابق جدول ۴، بین خودگرایی و تمام ابعاد انگیزش در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم به‌جز گروه‌گرایی، همبستگی معناداری وجود دارد. بین تکلیف‌گرایی با تمام ابعاد انگیزش نیز رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵. آزمون همبستگی پیرسون بین هدف‌گرایی و انگیزش در دانشجویان

هیجان-خواهی/مبارزه‌طلبی	تخلیه انرژی	کسب شادی	گروه‌گرایی	افراد مهم	مهارت/آمادگی	پیشرفت/مقام‌طلبی		
۰/۲۷۰*	۰/۳۸۲**	۰/۱۱۵	۰/۱۱۰	۰/۰۰۴	۰/۱۴۳	۰/۵۶۳**	همبستگی	خودگرایی
۰/۰۰۷	۰/۰۰۱	۰/۲۵۵	۰/۲۷۸	۰/۹۶۷	۰/۱۵۶	۰/۰۰۱	P	
۰/۳۳۳**	۰/۳۳۱**	۰/۲۵۸*	۰/۱۷۲	۰/۰۹۵	۰/۳۲۳**	۰/۴۴۱**	همبستگی	تکلیف‌گرایی
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۱۰	۰/۰۸۷	۰/۳۴۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	P	

* در سطح $P \leq 0/01$ معنادار است.

مطابق جدول ۵، بین خودگرایی و خرده‌مقیاس‌های پیشرفت/مقام‌طلبی، تخلیه انرژی و هیجان‌خواهی/مبارزه‌طلبی دانشجویان همبستگی معناداری وجود دارد. همچنین، بین تکلیف‌گرایی و خرده‌مقیاس‌های پیشرفت/مقام‌طلبی، مهارت/آمادگی، تخلیه انرژی، هیجان‌خواهی/مبارزه‌طلبی و کسب شادی، همبستگی

معناداری وجود دارد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون که برای تعیین رابطه بین هدف‌گرایی و خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در بین سه گروه شرکت‌کننده استفاده شده است، در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. آزمون همبستگی پیرسون بین هدف‌گرایی و انگیزش در ۳ گروه شرکت‌کننده

هدف‌گرایی کل - انگیزش کل	تکلیف‌گرایی - انگیزش کل	خودگرایی - انگیزش کل		
۰/۵۶۰*	۰/۴۸۸*	۰/۵۲۰*	همبستگی P	متوسطه اول
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	همبستگی P	متوسطه دوم
۰/۴۷۹*	۰/۴۳۷*	۰/۴۳۶*	همبستگی P	دانشجویان
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	همبستگی P	
۰/۴۱۳*	۰/۳۸۶*	۰/۳۳۰*	همبستگی P	
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱		

مطابق جدول ۶ بین خودگرایی، تکلیف‌گرایی و هدف‌گرایی کلی انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در همه گروه‌ها رابطه معنادار در سطح $P \leq 0/001$ وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

به‌جز گروه‌گرایی، همبستگی معنادار مشاهده شد. در گروه دانشجویان، در تمامی ابعاد به‌جز ابعاد گروه‌گرایی و افراد مهم، همبستگی معنادار مشاهده شد.

خودگرایی و تکلیف‌گرایی در گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم با تمام ابعاد انگیزش، رابطه معنادار داشتند که با توجه به مبانی نظری پژوهش و وجود رابطه بین خودگرایی با انگیزه‌های بیرونی و تکلیف‌گرایی با انگیزه‌های درونی، با نظریه‌ها هم‌خوانی مطلوب نداشته؛ اما با نتایج پژوهش شجاعی و همکاران (۲۰۰۷) هم‌خوان و هم‌سو می‌باشد. با توجه به نظریه‌های مطرح‌شده در خصوص تعریف انگیزش، از آنجاکه در گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه هنوز اهداف، به‌درستی شکل نگرفته و پایداری و ثبات رفتار برای رسیدن به اهداف نیز در آن‌ها متزلزل است، می‌توان علت این امر را توجیه

از بررسی نتایج رابطه خودگرایی و تکلیف‌گرایی با خرده‌مقیاس‌های انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی مشخص می‌شود که در گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم، بین میزان خودگرایی و تمامی ابعاد انگیزش به‌جز گروه‌گرایی، همبستگی معناداری وجود دارد. همچنین در گروه دانشجویان، از بین خودگرایی و ابعاد انگیزش، فقط در ابعاد پیشرفت/مقام‌طلبی، تخلیه انرژی و هیجان‌خواهی/مبارزه‌طلبی همبستگی معنادار وجود دارد.

از نتایج تحلیل آماری تکلیف‌گرایی و حیطه‌های انگیزش مشخص شد که تکلیف‌گرایی با تمامی خرده‌مقیاس‌های انگیزش در گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول، رابطه‌ای معنادار دارد و در گروه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم نیز با تمامی ابعاد انگیزش

کرد؛ اما خودگرایی و تکلیف‌گرایی در گروه دانشجویان، هم‌خوانی بیشتری با پژوهش‌های انجام‌شده دارد؛ به طوری که نتایج آن با نتایج پژوهش بهرام و شفیع‌زاده (۲۰۰۵) و سیت (۲۰۰۵) هم‌خوانی دارد.

نتایج تحلیل آماری رابطه هدف‌گرایی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی نشان داد که بین هدف‌گرایی کل با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در هریک از گروه‌ها، رابطه معناداری وجود دارد که این نتیجه با نتایج پژوهش بهرام و شفیع‌زاده (۲۰۰۵) هم‌سو بود. همچنین، نتیجه به دست آمده با نظریه هدف‌گرایی دودا^۱ (۱۹۹۳) هم‌خوانی دارد؛ چراکه این نظریه معتقد است که گرایش به پیشرفت اهداف، بر انگیزش شرکت در ورزش مؤثر است.

بررسی‌های انجام‌شده در این پژوهش نشان دادند که بین هدف‌گرایی و انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی در دختران دانش‌آموز و دانشجویان، ارتباط معناداری وجود دارد که با نظریه هدف‌گرایی دودا (۱۹۹۳) هم‌سو می‌باشد. همچنین، با افزایش سن دختران، انگیزش و هدف‌گرایی آن‌ها کاهش می‌یابد که با نتایج پژوهش نوربخش و مزارعی (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان "مقایسه انگیزش شرکت دانش‌آموزان و دانشجویان پسر ورزشکار در فعالیت‌های ورزشی"، شیخ و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان "مقایسه سوگیری ورزشی بین ورزشکاران انفرادی و تیمی و ارتباط آن با انگیزه مشارکت ورزشی بر روی دانشجویان ورزشکار" هم‌سو بود. از طرف دیگر، نتیجه پژوهش حاضر با پژوهش شجاعی و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان "توصیف صفات انگیزشی بازیکنان نخبه فوتبال ایران"، شفیع‌نیا و شتاب‌بوشهری (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان "هدف-

گرایی و انگیزه‌های شرکت برای فعالیت‌های ورزشی انفرادی و تیمی در دانشجویان ورزشکار دانشگاه" و چونگ و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان "انگیزش و هدف‌گرایی شرکت‌کنندگان در بازی‌های استادبزرگ شطرنج" و کوندریک و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان "انگیزش شرکت در دانشجویان تربیت‌بدنی و مقایسه آن در سه کشور مختلف" ناهم‌سو بود. علت این تفاوت می‌تواند در تفاوت‌های فرهنگی و سنی گروه‌های شرکت‌کننده باشد؛ چراکه شجاعی و همکاران (۲۰۰۷) تیم‌های ملی جوانان، امید و بزرگسالان را مورد بررسی قرار داده‌اند؛ در حالی که شفیع‌نیا و شتاب‌بوشهری (۲۰۰۹)، به مقایسه دانشجویان دختر و پسر پرداخته‌اند و چونگ و همکاران (۲۰۱۱)، گروه سنی بالای ۳۵ سال در کشور هنگ-کنگ را بررسی کرده‌اند. همچنین، کوندریک و همکاران (۲۰۱۳) دانشجویان رشته تربیت‌بدنی را مد-نظر قرار داده‌اند؛ در حالی که جامعه آماری این پژوهش شامل دانش‌آموزان و دانشجویان عادی و غیرحرفه‌ای می‌باشد.

با توجه به ارتباط معناداری که میان هدف‌گرایی ورزشی با انگیزش شرکت در فعالیت‌های ورزشی یافت شد، نوع هدف‌گرایی افراد، در انگیزش و خرده‌مقیاس‌های آن تأثیرگذار خواهد بود؛ بنابراین، به معلمان و مربیان توصیه می‌شود که در شروع سال تحصیلی با استفاده از پرسش‌نامه هدف‌گرایی، با نوع و میزان هدف‌گرایی افراد آشنا شده و تدابیر لازم برای بالابردن و ایجاد انگیزش در شاگردان خود را اتخاذ کنند.

منابع

1. Abdoli, B. (2004). Sociopsychological foundations of physical education and sport. First printing. Bamdad Ketab publishing. In Persian
2. Bahram, A., & ShafiZadeh, M. (2005). Relationship between goal orientation and perceived ability with participation motivation in physical and sport activities in students. *Journal of Sport and Movement Sciences*, Pp: 53-69. In Persian
3. Biddle, S. (1997). Cognitive theories of motivation and the self. In K. R. Fox (Ed.). *The physical self: From motivation to well-being*, Human Kinetics Publisher.
4. Barzegar Torghabe, M., SabzehNoghabi, A., Shojaeian, N., & Fouladian, J. (2007). Examination the sport participation motive in woman athletes and its relation to sport achievement understanding. <http://www.profdoc.um.ac.ir>, viewed at 2015/01/08. In Persian
5. Cheung, S. Chan, W. & Levy, J. (2011). Motivation and goal orientations of Master games participants in Hong Kong. *Journal of sport and exercise psychology*, 12(3): Pp: 235-243.
6. Egli, T. Bland, H.W. Melton, B.F. & Czech, D.R. (2011). Influence of age, sex, and race on college students' exercise motivation of physical activity. *Journal of American College Health*, 59(5); Pp: 399-406.
7. Ehsani, M. (2005). The level of women's sport participation in Iran and sport activities deterrent factors. *Journal of Humanities*, Pp: 15-27. In Persian
8. GhotbiVarzaneh, A., Bahrami, A., & Zarghami, M. (2013). Matches and mismatches between meta-motivational dominance and type of sport: A reversal theory approach. *Journal of Sport Psychology Studies*, 3(2); Pp: 73-80. In Persian
9. Glyn, R., and Spink, K., & Pemberton, S. (1940). *Learning sport psychology* Practical guide for sport psychology basic concepts perception. Translation by MohammadKazem Mousavi and Masoumeh Shojaei. 2003. First printing. Tehran. Roshd Publication. In Persian
10. HashemiChashemi, Z., farrokhi, A., and Zameni, L., & Gravand, N. (2010). Comparison the participation motivation in sport activities among male and female university student athletes and its relationship with goal orientation. *Journal of Motor Behavior and Sport Psychology*, Pp: 107-120. In Persian
11. Khishvand, P. (2012). Examination the relationship between sport goal orientation and self efficiency with participation motivation in sport activities among Bu-Ali Sina University students. <http://www.kiau.ac.ir>, viewed at 2013/12/24. In Persian
12. Kondric, M., Sindik, J., Furjan, G., & Schiefler, B. (2013). Participation motivation and students physical activity among sport students in three countries. *Journal of Sports Science and Medicine*, 12(1); Pp: 10-18.
13. Kulavich, K., Hultquist, C., Mc Lester, J. (2013). A comparison of motivational factors and barriers to physical activity among traditional versus nontraditional college students. *Journal of American College Health*, 61(2); Pp: 6-60.
14. Lannoti, R., Chen, R., Cololo, H., Petronyte, G., Haug, E., & Roberts, C. (2013). Motivations for adolescent participation in leisure-time physical activity: international differences. *Journal of physical Activity and Health*, 10(1); Pp: 12-106.
15. Li, F., Harmer, P., Chi, L. and Vongjaturat, N. (1996). Cross-cultural validation of the task and ego orientation in sport questionnaire. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18; Pp: 392-407.
16. Liukkonen, J., Jaakkola, T., Biddel, S., & Leskinen, E. (2003). Motivational antecedents of physical activity in finish youth. University of Jyvsky,

- Department of Physical Education, Finland.
17. MohammadiZeydi, I., Ziaeiha, M., SafariVariani, A., Khalaj, M., Mohammadi Zeydi, B., Morshedi & onekaboni, H. (2010). Predicting the stages of change in physical activity behavior of QUMS students with Pender's model. *Scientific journal of Qazvin university of medical sciences*, Pp: 59-66. In Persian
  18. Nourbakhsh, P., & Mazarei, A. (2006). Comparison the participation motivation in sport activities among boy student and university student athletes and its relationship with their sport goal orientation. *Journal of Olympic*, Pp: 31-42. In Persian
  19. Pirasteh, A., & Heydarnia, A. (2008). Exploratory factor analysis in effective Sociopsychological factors in physical activity questionnaires among Iranian teenager girls. *Scientific Journal of IRI Medical Council Organization*, Pp: 474-485. In Persian
  20. Rudsepp, V. (2000). Achievement goal orientation, beliefs about sport success and sport emotions as related to moderate to vigorous physical activity of adolescents. *Psychology and health*, 15(5): 625-633.
  21. Safavi, A. (2005). General methods and techniques of teaching. Research and curriculum office. Tehran. In Persian
  22. Shafinia, P., & Shetab Boushehri, N. (2009). Goal orientation and participation motives for individual and team sport activity in university student athletes. Speech in Belgrade University.
  23. ShafiZadeh, M. (2006). Determination validity and reliability participation motivation in physical activities and task and ego orientation questionnaires in teenager sport. *Journal of Research in Sport Sciences*, Pp: 15-31. In Persian
  24. Sheikh, M., Sheikh, H., & Afshari, J. (2011). Comparing sport orientation between individual and team sports, and its relation to sport participation motivation. *American Journal of Scientific Research*, Pp: 28-35. In Persian
  25. Shojaei, M., Khabiri, M., & HajiGhasem, A. (2007). Description the motivational attributes of Iranian elite football players. *Journal of Olympic*, Pp: 29-38. In Persian
  26. Shojaei, M., Omranian, M., & Daneshfar, A. (2010). The relationship between perceived motivational climate and goal orientation and performance of elite wrestlers with 15 to 20 years in Mazandaran. *Journal of sport sciences*, Pp: 95-111. In Persian
  27. Sit, C. & Lindner, K. (2005). Motivational orientations in youth sport participation: Using achievement goal theory and reversal theory. *Personality and Individual Differences*, 38(3): 605-618.
  28. Spittle, M. & Byrne, K. (2009). The influence of sport education on student motivation in physical education. *Journal of Physical Education and Sport Pedagogy*, 14(3); Pp: 253 – 266.
  29. Taft, J. (2011). Differences in goal orientation between athletes in individual sports versus team sports. Submitted in partial fulfillment of the requirements for the master of science in exercise science degree, Kinesiology Department. State University of New York College at Cortland.
  30. Trembath, E. M. Szabo, A. & Baxter, M. G. (2002). Participation motives in leisir center physical activitie, Athletic insight. *The Online Journal of Sport Psychology*. 4(3); Pp: 28-41.
  31. VaezMousavi, M. (2000). Sport psychology introduction on physical education encyclopedia. First printing. Tehran. Great Persian encyclopedia. In Persian
  32. Zahariadis, P. & Biddel, S. G. (2000). Goal orientation and participation motives in physical education and sport: Their relationship in English school children, Athletic insight. *The online journal of sport psychology*. 2(1); Pp: 1-12.